

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion Philostorgiu Kai Theodōru

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

IV. Epistola Alexandri Alexandriae Episcopi ad Alexandrum
Constantinopolitanum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

CAP. III.

Enumeratio precipuorum Sacerdotum.

PORRO ea tempestate, Romanam quidem Ecclesiam regebat Silvester, successor Miltiadis illius, qui post Marcellinum eum qui persecutionis temporibus inclaruit, ejusdem Ecclesie administrationem susceperat. Antiochie vero, post tyrannum, pace Ecclesiis primum restituta, Episcopatum sortitus est Vitalis, qui & in Palæa Ecclesiam quæ à Tyrannis destructa fuerat, instauravit. Quem deinceps excipiens Philogonius, & opus residuum fabricæ consummavit, & pro veritatis defensione singulare studium Licinii temporibus declaravit. Hierosolymis vero, post Hermonam Macarius Ecclesiam gubernavit, vir nomine suo dignissimus, & omni virtutum genere decoratus. Denique Constantinopoli per idem tempus Alexander Pontificalem sedem tenebat, vir donis Apostolicis ornatus. Tunc igitur Alexander Alexandrinæ Antistes Ecclesie, cum Arium dominandi cupiditate abreptum, eos quos ad impietatem suam traduxerat congregare, & privatos conventus agere cerneret, Ecclesiarum Præsidibus blasphemiam illius per litteras indicavit. Ego vero epistolam illam quam ad gentilem suum Alexandrum scripsit, in qua impietas Arii manifeste exponitur, hoc loco apponam, ne quis forte suspicetur hæc à me temere confingi. Post hanc vero alteram ipsius Arii, ac deinde alias subijciam, quæ sunt ad Historiæ narrationem prorsus necessaria: tum ut veritatem Historiæ nostræ testimonio suo confirmet, tum ut res gestas manifestius exponant. Sic igitur Alexander ad gentilem suum scribit.

CAP. IV.

Epistola Alexandri Alexandriæ Episcopi ad Alexandrum Constantinopolitanum.

CHARRISSIMO & unanimi fratri Alexandro Alexander in Dno salutem. Improborum hominum voluntas, dominationis & pecuniae avida, majoribus Ecclesiis semper insidari solet, dum illi per varias occasiones Ecclesiasticam pietatem oppugnant. Etenim à diabolo qui in ipsis operatur, ad

A

Κεφ. γ'.

Κατάλογος τῶν πρώτων τινῶν ἐπισκόπων.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ἴσον χρόνον, τὴν μὲν Ῥωμαίων ἐκκλησίας Σύβεςτρος καλεῖται τὰς ἡνίας, μυριάδην διαδέξαμενος, ὃς μὲν μαρκελλίνου ἴσον τῷ διωγμῷ διαπέφυλα, ἴσον τῆς ἀρχιερωσύνης χερσὶν ἰανέδεξάτο. ἐν ἀνιόχῃ αἰ μὲν τυράννον, τὴν ἐκκλησιῶν ἀρξάμενος εἰρήνης, βίβλου τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν, ὃς καὶ τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ καβαλυθεῖσαν ὑπὸ τῶν τυράννων ὠκοδόμησεν ἐκκλησίαν. Φιλογόνου αἰ μὲν τέτον τὴν παροδῆσαν λαβὼν, τὰ τε λησπόμενα τῆ οἰκοδομίας προετέθηκε, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆ δισεθείας ἐν τοῖς λικιννῆ καίροισι ἐπεδείξατο (ἦλον τὴν ἐν ἱεροσολύμοις αἰ μὲν ἑρμωνῶν, μακάριου Ἰησοῦ, Φερόνυμου ἀνὴρ καὶ πατρὸς ἀποῖς κοσμήμενος ἀγαθοῖς. τὸ ἴσον αἰνικεπόλεως καὶ τέτον αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἀλέξανδρου τῆ ἰσραηλῆς ἡξίετο λητργίας, διποσολικοῖς χαρισμασι λαμπρυνόμενος. τότε τοῖνον ὁ ἀλέξανδρον ἀλέξανδρου, ὅραν τὸν ἀρξὸν τῷ Φιλαρχία καλεχόμενον οἰσρω, ἰσοδὺ ὑπὸ τῆ βλασφημίας ἐζωρημένους ἀγέροντα, καὶ συλλόγους ἰδίας ποιέμενον, τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμόσι τὴν τότε βλασφημίαν διὰ γραμμάτων ἐδήλωσεν. ἐγὼ δὲ τὴν παρὰ τὸν ὁμόνυμον αὐτῷ γραφῆσαν Ἰησοῦ ἐν τῇ συγγραφῇ σαφῶς ἀπαίητα καὶ ἐμῆνον διδάσκωσαν, ὡς ἀν μὴ περὶ ὑπολαβῆ, ταῦτα πλάησιν ἢ με συγγραφῆν αἰ μὲν τὴνδε, τὴν αὐτῆ γε ἀρεῖα, καὶ μὲ ἐκείνῳ τὰς ἀλλας, ὡν ἡ ἰσοείας δὲ) δὴ ἡνῆσι. ἵνα μαρτυρῶσι τῇ ἀληθείᾳ τῆ συγγραφῆς, καὶ σαφῆς εἶναι τὰ γενημένα διδάσκωσιν. Γράφει δὲ ὁ ἀλέξανδρον ἀλέξανδρου παρὰ τὸν ὁμόνυμον ταῦτα.

Κεφ. δ'.

Ἀλέξανδρου ἐπισκόπου ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς ἀλέξανδρον ἐπισκόπου κωνσταντινουπόλεως.

ΤΩ πρῶτῳ ἀδελφῷ καὶ ὁμοψύχῳ ἀλέξανδρου, ἀλέξανδρος ἐνκυρίῳ χαίρειν. Ἡ Φίλαρχος τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων καὶ Φιλάρυρος παρὰ θεοῖς, τὰς δοκίμας αἰεὶ μείζονσι παροικίας πέφυκεν ἐπιβλεψὴν, διὰ ποιητῶν προφάσεων τῶν ἐπιθεμένων ἡ ἐκκλησιαστικῆ εὐσεβείᾳ οἰσρηθῆμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν ἐνερ-

ἐνεργῆτος ἐν αὐτοῖς διαβολῆ, εἰς τὸν παρρη-
 μέλιω αὐτοῖς ἡδονῶν, πάσης ἐυλαβείας ἀπο-
 σιμῆσαι, παρῆσι τὸν ἑκείσεως ἕ θεῶ φό-
 βον παρῆσι ἀνακαῖον ἡμοῖ τῶ πάρονη, δη-
 λῶσαι τῆ ὑμείσερα ἐυλαβεία, ἡνα φυλάτῆθε ε-
 σὺ τοῖσετες, μήτις αὐτῶν τολμήση καὶ ταῖς
 ὑμείσερας παρρηκίαις ἐπιβῆναι, ἡτοι δι' ἐαυ-
 τῶν, εἴτε δι' ἄλλων. ἡκαὶ οἱ γὰρ ὑποκείναδε
 παρῆσι ἀπάτῶν οἱ γόητες, ἡ δια γραμμάτων
 ψευδῶς κεκομψομένων, καὶ δυναμένων
 ὑφαρπάσαι τὸν ἀπῆπισξ ἡ ἀκεραῖω παρρη-
 ερηκῶτα ἀρειος γενῆ καὶ ἀχιλλῆας, σιωμο-
 σίαι ἐναλχος ποιησάμενοι, τὴν κολλῆθε Φι-
 λαρχίαν πολὺ χεῖρον ἡ ἐκείνος ἐξήλωσαν. ὁ
 μὲν γὰρ αὐτοῖς τέτοις ἐκκαλῶν, τ' ἐαυτῆ μοχ-
 θηρῶς παρρηκίσεως ἐνερε παρῆσι. ④ ἡ τὴν
 ἐκείνη χεῖσεμ πορρηκίαι θεωρηῖτες, εὐκα ἐτι τῆς
 ἐκκαλῆσιαις ὑποκείμενοι μὲν ἐκαρῆρησαν.
 ἀλλ' ἐαυτοῖς σπῆλαμα λησιῶν οἰκοδομήσαν-
 τεσ, ἀδιαλέπησ ἐν αὐτοῖς ποιῆσαι σιωδῶδες,
 νόκησε τε ἡ μεθ' ἡμέσερον ἐν ταῖς κ' χεῖσε ἡ
 ἡμῶν διαβολῆσις ἀσκερῆροι. οἱ πάσης τῆς
 ἀποστολικῆς ἐσεβεῖς δόξεσ καὶ ἡγορηῖτες, ἡ-
 δαῖκῶ προσημαλῆ χεῖσεμομάχον σιωκερῆτη-
 σαν ἡργασῆσιον, τὴν θεοτήτα τῶ σωτήσε ἡμῶν
 Δονῆμενοι, καὶ τοῖς πάσι ἡσον ἡπαι κηρύσ-
 σῆσις παρῆσι τῆ σῶτησε οἰκο-
 νομίας καὶ δι' ἡμῶς ταπεινώσεως φανῶ
 ἐκλεξάμενοι, εὐ αὐτῶν σιωαγῆσιον πα-
 ρῆσι τῆς ἀσεβείας ἐαυτῶν τὸ κηρύσμα, τῆς
 δεχηῖθεν θεοτήσε αὐτῆ καὶ παρῆσι τῶ πα-
 τῆ δόξεσ ἀλέκησ εὐ λόγεσ ἀποσερεφό-
 μενοι. τὴν γενῆ ἐλλήνων τε καὶ ἡεδαῖων ἀ-
 σεβῆ παρῆσι χεῖσε δόξαν κηρύνοῖτες, τὸν
 παρῆσι αὐτῶν ἐπαυον ὡς ἐν ἡμαλῆσα θηρῶν-
 τα. πάντα μὲν ὅσα κατ' ἡμῶν παρῆσι αὐ-
 τοῖς γελῆτα παρρηκῆσιον. εἰσεσε ἡ
 ἡμῶν κατ' ἡμέσερον καὶ διωγμῶς ἐπεγεῖρη-
 τεσ καὶ τέτο μὲν, δικασῆσιον σιωκερῆσι-
 τεσ, δι' ἐκκαλῆσιαις γιωαμαρῆσιον ἀτάκῆσιον ἀ-
 ἡπάτησαν. τέτο εὐσε, τὸν χεῖσεμιομὸν δια-
 σῆρησι, ἐκ τῆ παρῆσι παρῆσι παρῆσι ἀ-
 γῆαν ἀσεμνωσ τῶ παρῆσι αὐτοῖς νεωῖσεσε.
 ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρρηκῆσιον τε χεῖσε χηῖσιον, ὃν οἱ
 δήμιοι διελέῖν εὐκα ἐσεβῆσιον, αὐτοῖς χη-
 σῆσι ἐτόλμησαν. ἡμῶς μὲν ἐν ἀ καὶ τῶ βίω
 αὐτῶν καὶ τῆ ἀνοσίω ἐπιχεῖρησε παρῆσι, δια τὸ

A propositam ipsis libidinem incitati, ab-
 jeeta omni religione, divini iudicii me-
 tum conculcant. De quibus ego qui
 patior, necesse habui significare pietati
 vestrae, ut ab huiusmodi hominibus ca-
 veatis, ne quis illorum in vestras etiam
 Ecclesias pedem inferre praesumat, sive
 perse, sive per alios: callent enim male-
 fici simulatione uti ad fraudem facien-
 dam: & per litteras mendacijs compo-
 sitas atque adornatas, quae hominem ad
 simplicem ac sinceram fidem intentum
 possint decipere. Arius igitur & Achil-
 las nuper conjuratione facta, Colluthi
 ambitionem aemulantes, longè peiores
 illo extiterunt. Nam Colluthus quidem,
 qui hos ipsos reprehendit, mali propo-
 siti sui praetextum nactus est. Illi vero
 impiam illius ex Christo nundinatio-
 nem cernentes, non amplius Ecclesiae
 subjacere voluerunt: sed speluncis la-
 tronum sibi constructis, sine intermis-
 sione conventus in illis agunt, noctu at-
 que interdium calumnias adversus Chri-
 stum & adversus nos comminantes.
 Qui cum omnem piam & Apostoli-
 cam doctrinam incenserent, Judaico more
 ad impugnandum Christum officinam
 instituerunt: Servatoris nostri Deita-
 tem negantes, & reliquis omnibus æ-
 qualem eum esse praedicantes. Colle-
 ctisque omnibus locis in quibus sermo
 est de salutari ejus dispensatione, & de
 abjectione, nostri causa ab eo suscepta,
 impietatis suae doctrinam eorum au-
 thoritate confirmare nituntur; loca
 quibus aeterna ejusdem divinitas, & in-
 explicabilis apud Patrem gloria ad-
 struitur, averfantes. Cum igitur Gen-
 tilium ac Judaeorum impiam de Chri-
 sto sententiam confirmant, laudem ab
 illis omni arte ac ratione aucupantur:
 ea quidem quae illi in nobis deridere so-
 lent, omnia confingentes: seditiones
 autem ac persecutiones adversus nos
 quotidie excitantes. Et nunc quidem
 ad iudicum tribunalia nos trahunt per
 interpellationes mulierum discipli-
 nam non servantium, quas ipsi in erro-
 rem induxerunt: nunc Christianae re-
 ligioni probrum atque infamiam adper-
 gunt, dum juvenulae ipsorum per om-
 nes vicus & compita turpiter cir-
 cumcursant. Sed & indissolubilem
 Christi tunicam, quam carnifices olim
 dividere noluerunt, isti ausi sunt dis-
 scindere. Ac nos quidem, cum ea quae
 vitae ipsorum ac nefariis conatibus
 competunt, serius propter ipsorum

latebras deprehendissimus, communi omnium suffragio ex cœtu Ecclesiæ quæ Christi divinitatem adorat, eos eiecimus. Ipsi verò contra nos huc & illuc discurrentes, ad collegas nostros idem nobiscum sentientes, proficisci instituerunt: specie quidem pacem & concordiam expetere se simulant: re ipsa verò quosdam eorum blandis sermonibus in errorem suum traducere conantes. A quibus etiam verbosiores epistolas flagitant, ut eas legentes hominibus quos ipsi deceperunt, eos pertinaciter in errore perseverare faciant absq; ullo pœnitentiæ sensu, in impietate obduratos, quasi qui Episcopos idem secum sentientes ac sibi suffragantes habeant. Ea porro quæ apud nos perperam docuerunt & egerunt, & quorum causa à nobis sunt expulsi, nequaquam illis contentur: sed vel silentio ista tradunt, vel fictis sermonibus & libellis conscriptis velantes, fucum faciunt. Probabilibus itaq; & ad assentationem compositis colloquiis pestiferam suam doctrinam obtegentes, simpliciorum quemq; & fraudi expolitum circumveniunt: neq; interim parcunt pietatem nostram apud omnes calumniari. Unde fit, ut nonnulli litteris eorum subscribentes, in Ecclesiam eos recipiant. Cum tamen comministris nostris qui hoc ausi sunt, gravissima, ut opinor, reprehensionis imminet infamia, eo quod nec Apostolica regula id permittit, & diabolica in ipsis operatio adversus Christum hoc facto validius accenditur. Quamobrem nihil cunctatus, fratres dilectissimi, animum ac fiduciam sumpsi, ut perfidiam istorum vobis indicarem, qui dicunt: fuit tempus cum non esset Filius Dei; & qui prius non erat, postea extitit, talis factus quodcumq; demum factus est, qualis quilibet hominum nasci solet. Omnia enim, ut ajunt, Deus fecit ex nihilo; in creatione omnium rerum, tam rationalium, quam ratione carentium, etiam Filium Dei comprehendentes. Quibus etiam consequenter addunt, eum mutabilis esse nature, virtutisque ac vitii capacem. Positaque semel hac sententia, Filium Dei ex nihilo esse, divinas literas de æternitate ejus evertunt, quibus immutabilitas & divinitas Sapientiæ ac Verbi, quæ sunt Christus, ostenditur. Possumus ergo, ut ajunt isti scelerati, nos quoque esse Filii Dei, perinde ac

Α λανθάνειν, βραδέως ἐπισήσαντες, παμψηφεί τῆς προσκυνήσεως χειρὶ τὴν θεοτήτα ἐκκλησίας Ἰζηλάσασθαι. ἐπεχείρησαν δὲ παειδρομαίως χρώμενοι καὶ ἡμῶν, παρεκβαίνοντες εὐδομόφρονας συλλείψασθαι, Ἐχρήματι μὲν εἰρήνης καὶ ἐνώσεως ἀξίωσιν ὑποκρωόμενοι. τὸ δὲ ἀληθεῖς, συναρπάσαι τινὰς αὐτῶν εἰς τὴν ἰδίαν νόσον διὰ χηρολογίας παρὰ ἀζήτους. καὶ σωμυλώτερον γράμματά παρ' αὐτῶν αἰτεῖσθαι, ἵνα παρὰ ἀναγνωσκόντες αὐτὰ τοῖς ὑπὸ αὐτῶν ἠπαρημένοις, ἀμετανοήτως ἐφ' οἷς ἐσφαλῆσαν καλασιδιδάξωσι, ἐπιτελομένους εἰς ἀσέβειαν, ὡς ἂν συμψηφῆσαι αὐτοῖς καὶ ὁμόφρονας ἔχοντες ἐπισκόπους. ἐχ' ἄπερ γέν παρ' ἡμῶν πονηροῦς ἐδίδαξαν τε καὶ διεπράξαντο, ὁμολογῶσιν αὐτοῖς, διὰ τὸ Ἰζηλώθησαν. ἀλλ' ἡ σωπῆ ταῦτα παρὰ διδασίω, ἢ πεπλάσμενοις λόγοις καὶ ἐγγράφοις ἐπισκιαζόντες ἀπαλώσιν. παειδανώλερας γέν καὶ ἑωμολόχοις ὁμιλίαις τὴν φθοροποιὸν αὐτῶν διδασκαλίαν ἐπικρύπτουσιν, συναρπάξωσιν τὸν εἰς ἀπάτην ἐκκείμενον, ὅσα ἀπεχόμενοι καὶ ἄπασι συκοφαντεῖν τὴν ἡμετέραν ἐσέβειαν. ὅθεν καὶ συμβαίνει τινὰς τοῖς γράμμασιν αὐτῶν ὑπογράφοντας, εἰς ἐκκλησίαν εἰς δέχεσθαι. μεγίστης ὡς οἶμαι διαβολῆς ἐπικειμένης τοῖς τῆτο τολμῶσι συλλείψασθαι, τὰ μῆτε τὸν διποσολικὸν κανόνα τῆτο συγχωρεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεκβαίνοντες τὴν ἐπ' αὐτοῖς διαβολικὴν κατὰ χειρὶ ἐνέργειαν. διὸ δὴ καὶ ἐδὲν μελλήσας ἀγαπήσοι, δηλώσαι ὑμῖν τὴν τῶν τοιούτων ἀπιστίαν ἐμαυτὸν διανέσθαι, λεγόντων ὅτι ἡμῶν ὡς ἔοτε ἐχ' ἡμῶν ὁ υἱὸς τῆ θεῶ, καὶ γέγονεν ὑστερον ὁ παρ' ἡμῶν μὴ ὑπάρχων, τοιούτῳ γενόμενον ὅτε καὶ ὡς γέγονεν, οὐ καὶ πᾶς εἶναι πείθειεν ἄνθρωπον. πάντα γὰρ, φασίν, ὁ θεὸς Ἰζη δὲ ὄντων ἐποίησε, σωμαλαλαμβάνουσιν τῆ τῶν ἀπάντων λογικῶν τε καὶ ἀλόγων κτίσθαι καὶ τὸν υἱὸν τῆ θεῶ. οἷς ἀκολούθως καὶ φασίν αὐτὸν ἀπειθήσει εἶναι φύσεως, ἀχρηστῆς τε καὶ κακίας Ἰπιδελικόν. καὶ τῆ Ἰζη δὲ ὄντων ὑποθέσει, καὶ τὰς θείας τῆ εἶναι αὐτὸν αἰεὶ σωμαλαλαμβάνουσαν γράφας, αἰ τὸ ἀπειθῆσαι τῆ λόγῳ, καὶ τὴν θεοτήτα τῆς σοφίας τῆ λόγῳ σημαίνωσιν, ἃ ἐστὶν ὁ χειρὸς δυνάμεισα γέν καὶ ἡμεῖς, φασίν οἱ ἀλάστορες,

υἱὸν ἡγιάσθη θεῶ, ὡς περ καλέειν Θ. γέγονε. **A** πλαι γδ, υἱὸς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα. Ἐπιθε-
 ρμειναι ὃ αὐτοῖς τὰ λέγοντι Θ. ἐξῆς τῆ ρησῆ,
 αὐτοὶ δὲ μεηθέτησαν. ὅπερ ἐ φυσικόν ἐστιν
 τῷ σωτῆρι, ὅτι τῆς φύσεως ἀπέπειρα, πά-
 σης εὐλαβείας ἐαυτῶς ἐρημώσαντες, τῶτο
 φασί, ἀεργνώσθη καὶ ἀεργωεῖα παρὲ ἀν-
 τὶ εἶδοτα τὸν θεόν, ὅτι οὐκ ἀπέλησθη, ἔδει-
 λέχθαι αὐτὸν ἀπὸ πάντων. ἐ γδ φύσιν καὶ
 κατ' ἐξάρτησιν τῶν ἄλλων ἐχούσθ τι. ἔτε
 γδ φύσιν ὑὸς τῶν ἐστιν τῶ θεῶ φασίν. ἔτε τι-
 να ἐχούσθ ιδιότητα παρὲ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ **B**
 αὐτὸν τρεπίπῃ τυχεύονθ φύσεως, διὰ τρέ-
 πων Ἐπιμελείαν καὶ ἀσκησιν μὴ τρεπόμε-
 νον Ἐπιτο χεῖρον, ἐξελέξατο ὡς εἰ καὶ παῦ-
 λῶ τῶτο βιάσατο καὶ πέτεσθ, μηδὲν δια-
 φέρον τῶτων τῆν ἐκείνη ὑπόθηα, εἰς πα-
 ρεσασθ τῆς φρενοβλαβῶς τῶτης διδασ-
 καλίας, καὶ τῶς γενοφῶς ἐμπαραγωγῶ-
 τες, καὶ παρὰ τῶν ἐμῶν τὸ ἐν ψαλμοῖς παρὲ
 χεῖρ ἔρητον, ἔτως ἔχον. ἠγάπησας δικαιο-
 σύνην, ἐμίσησας ἀδικίαν. διὰ τῶτο ἔχρι-
 σέ σε ὁ θεός σε ἐλαϊον ἀγαλλιάσεως παρὰ
 οὐ μείζονος σε. παρὲ μὲν ἔν ὅτι ὁ ὑὸς τῶ **C**
 θεῶ, ἔτε ἔξ οὐκ ὄντων γενένηται, ἔτε μὲ πο-
 τέ ὅτε οὐκ μὲ, ἀυτῶρ κος παιδ' οὐσαι ἰωάννης
 ὁ εὐαγγελιστῆς, γενοφῶν ἔτως παρὲ αὐτῶ. ὁ
 μονογενῆς ὑὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τῶ πατρῶς.
 παρνοῦ μῶρ γδ ὁ θεῶ δεικνύναι διδασκα-
 λῶ, ἀλλήλων ἀγαρεῖα παρὰ γαμῶ ἀνο,
 τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ὅτι αὐτὸν ἐν τοῖς κόλ-
 ποῖς τῶ πατρῶς ὠνόμασεν. ἀλλὰ γδ καὶ ὅτι
 τοῖς ἔξ οὐκ ὄντων ἡγομένοις ὁ λόγῶ τῶ θεῶ
 ἐ συναριθμεῖται, πάντα δι' αὐτῶ γεγονέναι
 ὁ αὐτῶ φησιν ἰωάννης. τὴν γδ ιδιότητα αὐ-
 τῶ ὑπόσασθ ἐδήλωσεν εἰπών. ἐν ἀρχῇ μὲ **D**
 ὁ λόγῶ, καὶ ὁ λόγῶ μὲ παρὲ τὸν θεόν, καὶ θεός
 μὲ ὁ λόγῶ. πάντα δι' αὐτῶ ἐγένετο, καὶ χω-
 ρεῖς αὐτῶ ἐγένετο ἐκ' ἐν ὁ γέγονεν ἐγδ' πάν-
 τα δι' αὐτῶ ἐγένετο, ὡς ὁ τοῖς ἡγομένοις
 τὸ εἶναι χαρισά μῶρ, αὐτῶς πῶς ἐκ μὲ; ἐ
 γὰρ πῶς ὁ λόγῶ τὸ ποιῶν, τοῖς ἡγομένοις
 τῆς αὐτῆς εἶναι φύσεως διορίζεσθ. εἶγε αὐ-
 τῶς μὲ μὲ ἐν ἀρχῇ πάντα ὃ δι' αὐτῶ ἐγέ-
 νεσθ, καὶ ἔξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν. ἐναντίον γδ
 δοκεῖ τοῖς ἔξ ἐκ ὄντων γενομένοις τὸ ὄν,
 καὶ ἀφρητικὸς Ἐφόδρα. τὸ μῶρ γδ, μετὰ ἐν

A ille. Scriptum est enim: Filios genui
 & exaltavi. Cum verò illi objectum
 fuerit id quod sequitur: Ipsi autem
 spreverunt me, quod quidem non con-
 venit naturæ Servatoris, qui suapte
 natura est immutabilis, illi omni re-
 verentia ac religione abjecta, Deum
 ajunt cum præciteret ac prævidisset,
 quod Filius ipsum spreverurus non esset,
 illum ex omnibus elegisse. Non enim
 ut naturâ & prærogativâ quadam præ-
 cipuum quidquam præ cæteris filiis
 habentem, eum elegit: quippe qui na-
 tura filius non sit, ut inquirunt: neque
 ut qui aliquam haberet proprietatem
 ac dotem ad ipsum proximè acceden-
 tem, sed ipsum quoque mutabilis ex-
 istentem naturæ, ob studium tamen &
 accuratam morum diligentiam ad vi-
 tium neutiquam deflectentem, elegit
 Deus. Adeo ut si Paulus ac Petrus con-
 tento studio in id incubuisset, nihil ab
 istorum filiatione discrepatura fuerit
 hujus filiationis. Atque ut insanam istam
 doctrinam confitent, Scripturis sa-
 ceris contumeliosè illudentes, afferunt
 illud quod in Psalmis de Christo di-
 ctum est: Dilexisti justitiam & odisti
 iniquitatem. Propterea unxit te Deus
 tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis.
 Verum quod Filius Dei factus non sit
 ex nihilo, & quod tempus non fuerit
 cum non esset, abunde docet Joannes
 Evangelista, de illo ita scribens: Uni-
 genitus Filius qui est in sinu Patris.
 Nam cum Divinus magister ostende-
 re vellet, Patrem ac Filium duas res es-
 se à se mutuo inseparabiles, hunc in si-
 nu Patris esse dixit. Jam verò quod
 verbum Dei inter res ex nihilo creatas
 non contineatur, idem Joannes testa-
 tur cum ait, omnia per ipsum facta esse.
 Propriam enim ejus hypostasin decla-
 ravit dicens. In principio erat Ver-
 bum, & Verbum erat apud Deum, &
 Deus erat Verbum. Omnia per ipsum
 facta sunt: & sine ipso factum est nihil
 quod factum est. Nam si omnia per
 ipsum facta sunt, quomodo is qui re-
 bus factis præstitit, ut essent, ipse ali-
 quando non extitit? Verbum enim
 quod facit, nequaquam ejusdem esse
 naturæ, cum rebus factis intelligitur.
 Quippe cum ipsum quidem esset in
 principio: cuncta verò per illud fa-
 cta sint & ex nihilo condita. Porro id
 quod est, contrarium esse videtur &
 longe diversum ab illis quæ facta sunt
 ex nihilo. Nam illud quidem declarat,

nullum esse intervallum inter Patrem & Filium, cum animus ne simplici quidem cogitatione fingere possit ullam inter utrumque distantiam. Ex nihilo vero creati mundum, recentiorum indicat ac nuperam substantie originem, cum universa hujusmodi essentiam a Patre acceperint per Filium. Cum igitur Divini Verbi essentiam longissime, & ultra omnem cogitationem eorum quae genita sunt positam contemplaretur piissimus Joannes, generationem ejus & facturam dicere noluit, factorem iisdem verbis quibus ea quae facta sunt, designare minime aulus. Non quod verbum sit ingentum: solus enim Pater ingentus est: sed quia solertissimam Evangelistarum, ipsorumque adeo Angelorum comprehensionem transcendit ingeniti Filii inexplicabilis subsistentia. Quare inter pios meo quidem iudicio censendus non est, qui ultra ista aliquid inquirere praesumit; non auscultans id quod scriptum est: Altiora te ne quaesieris, & sublimiora te ne scruteris. Nam si multarum aliarum rerum cognitio quae hac longe inferiores sunt, humanae mentis captum excedit: cujusmodi sunt apud Paulum Apostolum, ea quae oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparavit Deus diligentibus se: cujusmodi etiam sunt stellae, quas Deus Abrahamo dicit non posse numerari: & illud: Arenam maris & guttas pluviae quis dinumerabit? Quomodo Divini Verbi essentiam curiosius investigare quispiam poterit, nisi atta bile sit percitus. De qua propheticus Spiritus ita dicit: Generationem ejus quis enarrabit? Et Servator noster totius mundi columnas beneficio obstringens, hujus rei notitiam tanquam onus ab illis removere studuit: omnibus quidem ipsis supra naturam esse dicens istud animo comprehendere: Soli vero Patri competere Divini hujus mysterii perceptionem. Ne-

A πατρὸς καὶ υἱὸς ἐδὲν δέκνυσιν εἶναι διάστημα, ἐδὲ ἀρετῆς ἐνοίας τῆτο φαίλασώσαι τῆς ψυχῆς δυναμένης. τὸ δὲ ἐξ ὄλων δημιουργείας τὸν κόσμον, νεώτερον ἔχει τῆς ὑποστάσεως καὶ πατρὸς φαντὴν γένεσιν, ὑποστὰ πατρὸς διὰ τὸ υἱὸς πάντων εἰληφῶτων τὴν τοιαύτην ἐπίστασιν. μακρὸν γὰρ θεωρήσας τὸ θεολόγος τὸ ἰὼν, καὶ ὑπερῶρον τῆς τῶν χιμηλῶν διανοίας ὁ εὐλαβέστατος ἰωάννης, γένεσιν αὐτῆ καὶ ποιήσιν ἀπηξίωσεν εἰπεῖν, ἐδὲ ταῖς ὁμοσοίχοις συλλαβαῖς τὸ ποιῆν τοῖς γιγνωμένοις ὀνομάσαι τολμήσας, ἐχ' ὅτι ἀγέννητος ἰὼν. ἐν γὰρ B ἀγέννητον ὁ πατήρ· ἀλλ' ὅτι τὸ ἐξ ἐσμένης τῶν εὐαγγελιστῶν, τὰ χαρὰ δὲ καὶ ἀγγέλων καὶ ἀληθῆς ψευδῆς ὑπέκρινε ἐστὶν ἡ τῆς μονοχρῆσθε θεῶ ἀνεκδιήγητος ὑποστάσις. εἰς ἐσοτέας ὅσα ὀμιῶν λογιζομένης τὸ μέχει τῆτον ἐπερῶσαν τὴν τολμῶν, διὰ τὸ ἀνήκοον τῶ, χαλεπώτερον μὴ ζήτησιν, καὶ ὑψηλότερον μὴ ἐξέταξιν. εἰ γὰρ ἐστὶν πολλῶν ἡ γνώσις, καὶ τῶν ἀσυγκρίτως κολοθεῶρων, κέρυθται τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἀληθῆν. οἰά ἐστι παρὰ πᾶσι λαφ, ἀ ὀφθαλμὸς ὅσα εἶδε καὶ ἐς ὅσα ἠέκασε, καὶ τῆ καρδίαν ἀνθρώπου ἐκ ἀνέστη ἀητοῖμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσέρα φησὶν ὁ θεὸς τῶ ἀθεραμειθμῆσαι μὴ δύνασθ. καὶ ἐπὶ ἀμμοι θαλασσῶν καὶ σαγῶνας ὑετῶ, φησὶ τὶς ἐξαειθμῆσθ. πῶς ἀν παρῆρασάτο τὶς τὴν τῶ θεολόγος ὑποστάσιν, ἐπὶ εἰ μὴ μελαγχολικῆ διαθέσθ λιφθῆς τυγχάνοι παρῆ ἢς τὸ παρῆρικὸν πνῶμα φησὶ. τὴν χιμηλῶν αὐτῆ τὶς διηγήσθ. ἰὼν καὶ αὐτὸς ὁ σωτῆρ ἰμῶν, εὐεργετῶν ὅσα πάντων τῶν ἐν κόσμῳ κίονας, τὴν παρῆ τῶν γνώσιν αὐτῶν ἀποφορῆσασθ ἐπαρῆσασε. πᾶσι μὲν ἐν αὐτοῖς ἀφύσικον εἶναι λέγων εἰς καὶ ἀληθῆν, D μόνῳ δὲ τῶ πατρὶ ἀνακείσθ τὴν τῶ θεοῖα τῶ τῶ μυστηρίῳ εἶδησιν· ἐδὲ εἰς γὰρ ἐγνω τὶς ἐστὶν ὁ υἱὸς, λέγων, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τὸν πατέρα ἐδὲ εἰς ἐγνω εἰ μὴ ὁ υἱὸς. παρῆ δὲ καὶ τὸν πατέρα ὀμιῶν λέγῶν, τὸ μυστήριον μὲ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς. ὅτι δὲ μανιῶδες, τὸ δὲ ἐκ ὄλων τὸν υἱὸν γεγονέναι φεγεῖν, χιμηλῶν ἔχοντα τὴν παρῆρικῶν, ἀντόφεν δέκνυσθ τὸ ἐξ ἐκ ὄλων, καὶ ἀγνωσθ. ἀνόητοι τὴν τῆς φωνῆς αὐτῶν μανίαν.

ἢ ἡδὲ χρόνοις ἐμπολιτῶδες δὲ τὸ οὐκ ἴσως, ἢ αἰῶνος πνι διαστήματι. εἰ τοίνυν ἀληθές τὸ πάντα δι' αὐτῶν γεγονέναι, διλονότι καὶ πᾶς αἰὼν καὶ χρόνος καὶ διαστήματα καὶ τὸ ποτε, ἐν οἷς τὸ οὐκ ἴσως δόξειεν, δι' αὐτῶν ἔχρηστο. καὶ πῶς οὐκ ἀπίθανον, τὸν καὶ χρόνος καὶ αἰῶνας καὶ καιρὸς, ἐν οἷς τὸ οὐκ ἴσως συμπέφυρ', ποιήσαντα, αὐτὸν ποτε μὴ ἐναλλέγειν. ἀδιανόητον γὰρ καὶ πάσης ἀμαθίας ἀνάπλεων, τὸν αἰῶνα γρηγορήσαντα, αὐτὸν μεταχρῆστερον λέγειν τῆς ἐκείνης χρέσεως. ἠρηγεί' γὰρ κατ' αὐτὸν τῆς ταύτης ἀληθείας τῆς θεῆς ἁγίας ἐκείνου τὸ διάστημα, ἐν ᾧ φασὶ μὴ γεγενηδαί τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ πατρὸς. ὑποδομένης καὶ αὐτῆς καὶ τῆς πρῶτοκον αὐτὸν εἶναι πάσης κλίσεως ἀναγορεύσεως γραφῆς. σύμφωνά γὰρ τὰ τοιαῦτα βοᾷ καὶ ὁ μεγαλοφρονότατος παῦλος, φάσκων περὶ αὐτῶν. ὃν ἐθέκει κληρονομον πάντων, δι' ἧς καὶ τὰς αἰῶνας ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῶν ἐκλήθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε δόξαί, εἴτε δεξιά, εἴτε κενερότητες, εἴτε θρόνοι πάντα δι' αὐτῶν καὶ εἰς αὐτὸν ἐκίχθη καὶ αὐτός ἐστι περὶ πάντων. ἀσέβητος ἂν φανείσθαι τῆς θεῆς οὐκ ὄντων ὑποθέσεως, ἀνάγκη τὸν πατέρα αὐτῶν εἶναι πατέρα, εἴ ἢ πατήρ αὐτῶν παρόντος τῆς θεῆς, δι' ὃν χρηματίζεται πατήρ. αἰετὶ παρόντος αὐτῶν τῆς θεῆς, αἰετὶ ἐστὶν ὁ πατήρ τῆς θεῆς, ἀνελλιπῆς τυγχάνων ἐν τῷ καλῷ. ἐχρονικῶς ἐδ' ἐκ διαστήματος, ἐδ' ἐκ οὐκ ὄντων γρηγορήσας τὸν μονογενῆ υἱόν. ἢ ἡ οὐκ ἀνόσιον τὸ λέγειν, πολεμῆναι τὴν ἁγίαν τῆς θεῆς, τὴν λέξασαν. ἐγὼ ἡμῶν παρ' αὐτῶν ἀρμόζουσα, ἐγὼ ἡμῶν προσέχαιρεν ἢ τὴν δύναμιν τῆς θεῆς μὴ ὑποάρχον πολεῖ ἢ τὸν λόγον αὐτῆς ἠκρωτηριασθῆ πολεῖ, ἢ ἄλλα θεῶν ὁ ἴσως γνωρίζεται ὁ πατήρ χαρακίηται. τὸ γὰρ ἀπαύσιασμα τὸ δόξης μὴ εἶναι λέγειν, συναιρεῖ καὶ τὸ πρῶτον ὑποφῶς. ἐστὶν ἀπαύσιασμα. εἴ ἢ ἡ εἰκὼν τῆς θεῆς ἐκ τῶν αἰετῶν ὅτι ἐδ' ἐστὶν εἰκὼν, ἐστὶν αἰετῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ εἶναι τὸν τῶν ὑποθέσεως τῆς θεῆς χαρακίηται, συναιρεῖται καὶ αὐτῶν, ὁ πάντως παρ' αὐτῶν χαρακίηται ὁμοιος. θεῆς ἐστὶν ἰδέειν τὴν ὑπόθεσιν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἐδ' ἐμὴν ἐχρῆσαν κοινωνίαν περὶ τῶν λοιπῶν ὑπόθεσιν.

A Illud enim, non erat, in tempore ceteri oportet aut in aliquo ævi spatio. At si verum est omnia per ipsum facta esse, constat utique & ævum & tempus, & spatium omne, & illud aliquando, in quibus non fuisse reperitur, per ipsum facta esse. Et quomodo absurdum non sit, eum qui tempora & secula ac tempestates condidit, in quibus illud, non erat, confusum esse, ipsum aliquando non extitisse dicere. Est enim alienum à sensu, omniq; plenum inscitia, cum qui alicujus rei auctor sit, eadem re posteriori affirmare. Quippe juxta illorum sententiam, spatium temporis quod dicunt, Filium Dei non extitisse ex Patre, præcessit sapientiam Dei omnium rerum conditricem: mentiturq; secundum eos scriptura, quæ primogenitum omnis creaturæ illum vocat. Quibus consona sunt, quæ vocalissimus Paulus de illo prædicat ita dicens: Quem constituit heredem universorum: per quæ fecit & secula. Sed & in ipso condita sunt universa in cælis & in terra, visibilia & invisibilia, sive principatus sive potestates, sive dominationes, sive throni: omnia per ipsum creata sunt, & ipse est ante omnia. Proinde cum ab omni pietate alienissimam esse appareat sententiam illam de non extantibus, necessariò dicendum est Patrem semper esse Patrem. Pater autem est, præfente semper Filio, ob quem dicitur Pater. Quocirca cum semper ei præfens sit Filius, semper est perfectus Pater, nulla re destitutus in bono: qui non in tempore, neq; ex intervallo, neq; è non extantibus, unicum Filium genuit. Quomodo autem impium non sit dicere, Sapientiam Dei aliquando non extitisse, quæ de se ipsa ita loquitur. Ego eram apud ipsum cuncta componens: ego eram cui adgaudebat: Aut virtutem Dei aliquando non extitisse: aut verbum ejus aliquando fuisse mutilatum: aut alia quandoque defuisse, ex quibus Filius cognoscitur & Pater designatur. Is enim qui negat splendorem gloriæ existere, simul tollit primitivum lumen cujus est splendor. Et si imago Dei semper non fuit, nec illum semper fuisse liquet cujus imago est. Denique negando figuram substantiæ Dei semper fuisse, simul tollitur ille qui perfecte ab eo exprimitur. Ex quo licet perspicere filiationem Servatoris nostri nihil prorsus habere commune cum reliquorū filia-

rione. Nam quemadmodum inexpli-
 cabilem eius substantiam incompara-
 bili excellentia præstare ostentum est
 reliquis omnibus, quibus ille essentiam
 tribuit, sic & ejus filiatione quæ juxta na-
 turam est Paternæ Divinitatis, ineffa-
 bili quadam præstantia superat filiationem
 eorum, qui per ipsum adoptati
 sunt filii. Nam ipse quidem immutabi-
 lis est naturæ, undecunque perfectus,
 nec ullius rei indigens. Hi vero cum
 mutationi in utramque partem sint
 obnoxii, opus habent illius auxilio.
 Quem enim profectum facere potest
 Dei sapientia? Quod augmentum ac-
 cipere potest ipsa veritas & Deus Ver-
 bum? Qua ratione melior fieri possit
 vita & lux vera? Quod si ita se habet,
 quanto absurdus est, ut sapientia ali-
 quando stultitiæ capax fuerit, ut virtus
 Dei infirmitati conjuncta sit, aut ut ra-
 tio obscurata fuerit vecordiâ, aut tene-
 bræ cum vera luce permixta? cum A-
 postolus disertè dicat: Quæ societas lu-
 ci cum tenebris, aut quæ conventio
 Christo cū Belial: & Salomon neget fie-
 ri posse, ut cogitatione comprehenda-
 tur via colubri super petram, quæ Chri-
 stus est juxta sententiam Pauli. Homi-
 nes verò & Angeli, qui sunt ejus creatu-
 ræ, benedictionem acceperunt ut pro-
 ficerent, in virtutis studio & in manda-
 tis legis sese exercentes, ne in vitia dila-
 bantur. Quamobrem Dominus noster,
 cum natura sit Filius Patris, ab omni-
 bus adoratur. Hi verò deposito spiritu
 servitutis, ubi ex fortibus factis & ex
 continuo progressu spiritum adoptio-
 nis acceperint, beneficio ejus qui na-
 tura est Filius, filii fiunt adoptivi. Ac
 germanam quidem & propriam ac na-
 turalem, eximiamque ejus filiationem
 Paulus declaravit, ita dicens de Deo:
 Qui proprio Filio non perpercit, sed
 pro nobis non naturalibus scilicet filiis,
 illum tradidit. Nam ut illum distingue-
 ret ab iis, qui non sunt proprii filii, pro-
 prium Filium esse eum dixit. In Evan-
 gelio verò legitur: Hic est Filius meus
 dilectus, in quo mihi complacui. Præ-
 terea in Psalmis Servator ait: Dominus
 dixit ad me, Filius meus es tu. Ubi se
 germanum ac genuinum esse demon-
 strans, alios præter se genuinos non esse
 significat. Jam verò quidnam illud est?
 Ex utero ante luciferum genui te. An
 non apertè indicat naturalem Paterni
 partus filiationem, quam non accurata
 morum castigatione, non exercita-

A ἄν τρέπον γὰρ ἡ ἀρρήτῳ αὐτῆς ἰσότητος, ἀ-
 συγκρίτῳ ἰσπερὶ γῆ ἐδείχθη ἰσπερὶ κενῆ
 πάντων οἷς αὐτὸς τὸ εἶναι ἐχάριστο, ἕως καὶ
 ἡ ἰότης αὐτῆς κτ' φύσιν τυγχάνουσα τῆς πα-
 τερικῆς θεότητος, ἀλέκῳ ὑπερῆχῆ διαφέρε-
 τῶν δὲ αὐτῆς θεοφ' ὑποθέτηθεντων. ὁ μὲν γὰρ ἀ-
 τρέπῃ φύσεως τυγχάνει, τέλει ὧν καὶ δια-
 πάντων ἀνευδής, ὁ δὲ τῆς εἰς ἑκάτερα τρο-
 πῆ ὑποκείμενος, τ' ὡς τὰς βοήθειας δέον-
 ται. τί γὰρ ἀνὴρ περὶ κενῆ ἰσπερὶ γῆ
 ἡ π' ἰσπερὶ λαβῆν ἡ ἀνταλήθητα, ἡ ὁ θεὸς λόγος.
 πῶς ἂν ἔχοι βελιωθῆναι ἡ ζωὴ, τὸ ἀληθινὸν
 B Φῶς, εἰ ἵστατο, πῶς ὡς πλέον ἀφύσικον τυγχά-
 νει, μωρίας ποτὲ δεκτικὴν χρεώσῃ τῷ σοφίᾳ,
 ἡ τῷ ἕξει δυνάμιν ἀδενεία ἰσπερὶ πλάσῃ-
 ναι, ἡ ἀλογία τὸν λόγον ἀμαυρωθῆναι, ἡ τῶν
 ἀληθινῶν φῶς ἐπιμυχθῆναι σκότῳ. τὸ μὲν
 δ' ὅτι οἱ αὐτὸς ἐν λείοντῳ, τίς κοινῶν φῶς
 πρὸς σκότος, ἡ πῶς συμφώνησις χειρῶν πρὸς
 βελίαν τῶν ἰσπερὶ γῆ, ὅτι ἀδύνατον ἂν εἴη
 καὶ μέγῃ πρὸς ἐνοίας ἀρεθῆναι ὁ δὲ ὅφως
 ἐπιπέτρας, ἡ τίς κτ' παύλῳ ἐστὶν ὁ χριστός. οἱ
 C ἵσπερὶ μαλα αὐτῆς τυγχάνοντες, ἀνθρώποι τε
 καὶ ἄγγελοι, καὶ ἀλογίας εἰδήφασιν ἰσπερὶ
 πλῆν, ἀρεταῖς ἀσκήσαντες καὶ νομίμοις ἐνδοξῶς,
 πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν. διὸ δὲ ὁ κύριος ἡμῶν
 φύσει τε πατὴρ ἰσπερὶ γῆ τυγχάνων, ἰσπερὶ πάν-
 των ἰσπερὶ κενῆ. οἱ δὲ, ἀποθέμενοι τὸ πνεύ-
 μα τ' ἀδελείας, ὡς ἀνδραγαθημάτων καὶ
 προκοπῆς τὸ τῆς οἰοθεσίας λαβόντες πνεῦμα,
 δια τῆ φύσει υἱὲς εὐεργετούμενοι, γίγνοντ'
 αὐτοὶ θεοὶ υἱοὶ. τὴν μὲν ἐν γησίαν αὐτῆς καὶ
 ιδιότροπον, καὶ φυσικὴν καὶ κατεξαιρητον
 υἱότητα ὁ παύλῳ ἕως ἀπεφῆνατο, ὡς
 θεὸς εἰπὼν ὅς γε τῶν ἰδίων υἱὲς ὄντες ἐφείσατο,
 D ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν, δηλονότι τῶν μὴ φύσει υἱῶν,
 παρίδωκεν αὐτῶν. πρὸς γὰρ ἀντιδιασολῶν
 τῶν ὄντων ἰδίων, αὐτῶν ἰδίων υἱὸν ἐφῆσεν εἶναι.
 ἐν ἧ τῶν εὐαγγελίῳ ἕτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀ-
 γαπῆτος, ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἐν ἧ ψαλμοῖς,
 ὁ σωτὴρ φησὶν κύριος εἶπε πρὸς με, υἱός μου
 εἶ σύ γνησιότητα ἐμφανίζων, σημαίνει μὴ
 εἶναι αὐτῆς γνησίους υἱὲς ἀλλῆς τινὸς παρ'
 αὐτῶν τίς γὰρ καὶ τὸ, ἐν γὰρ πρὸς ἐως φέ-
 ρει ἐχρήσασέ σε, ἐχὶ ἀντικρὺς τῆς πατερικῆς
 μακροσεως φυσικῶν ἐνδείκνυται υἱότητα, ἡ
 τρέπων ἐπιμελεῖα καὶ προκοπῆς ἀσκήσει

ἀλλὰ φύσεως ἰδιώματι ταύτῃ λαχόντες. ὅθεν καὶ αὐτοὶ πῶτον ἐχρήσατο ἡ φύσις ὁμογενεῖς ἡ φύσις πατρὸς. τῷ δὲ τῷ λογικῶν φύσεσιν, ἐκ τῆς φύσεως ὑποάρχουσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῶν ἁπλοῦν ἐπιπέδων καὶ δωρεὰ θεῶν, καὶ μεταπῶλλον οὐδὲν ὁ λόγος. ἰδιότητες γὰρ οὗτοι τῶν θεῶν τὰς θυγατέρας τῷ ἀνθρώπων, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ὑβὲς ἐγγήνησα καὶ ἕλωσα· αὐτοὶ δὲ μετῴθησαν, διαῆσαι εἰρηκέναι τὸν θεὸν ἐδιδάχθησαν. πολλὰ λέγειν ἔχων ἀγαπήσει παρέρχομαι. Φορικὸν εἶναι νομίσας, διὰ πλόνων διδασκαλίας ὁμοθεγνῶν ὑπομιμνήσκων αὐτοὶ γὰρ θεοδίδακτοι ἐστέ, οὐκ ἀγνωστοὶ ὅτι ἡ ἐναρχία ἐπαναστάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, ἐβίονος ἐστὶ καὶ δόξα, καὶ ζήλος, καὶ ἀντιόχου παύλου τῆς σαμοσαίως, σιωπῆ καὶ κείσε τῷ ἀπαναχρῆσθαι ἐπισκόπων ἀποκηρυχθέντος τῆς ἐκκλησίας· ὃν διαδέξαμεν ἡμεῖς, ἀποσυνάγωγος ἐμῆς τῶν ἐπισκόπων πολυεταῖς χρόνοις, ὡς τῆς ἀσεβείας τῶν τεύγα ἐρροφηκότες, ἰνὴν ἡμῶν ἡμεῖς οὐκ ὄντων ἐπέφυσαν. τὰ ὁκνεῶν κεκρυμμένα μοχθῶμεθα, ἀρξὸς τε καὶ ἀχιλλῆας, καὶ ἡ τῶν σὺν αὐτοῖς πονηρῶν ἀνοδοῦ καὶ οὐκ οἶσθι ὅπως ἐν σὺνεία χρεῖσθαι ἐπιτελοῦντες ἐπισκοποὶ τρεῖς, διὰ τῆς σωμαίνων αὐτοῖς, ἐπιτοῦ χείρον ὑποκαίσει πεινῶν ἡ κείσε ὑποκαίσει τῆς ἡμετέρας δοκιμασία· οὐτὰς μὲν ἡμεῖς ὡς τῆς πεινώσεως τε καὶ κενώσεως καὶ τῆς καλυψῆς αὐτῆς πτωχείας, καὶ ὡς ἐπιτελοῦντες ὁ σωτήρ δι' ἡμᾶς ἀνεδέξατο φωνάς, διὰ μνήμης ἐχόντες, ὡς αὐτῶν ἐπιτελοῦντες τῆς ἀνωτάτω καὶ δεχθῆναι αὐτῆς θεότητος· τῶν δὲ τῆς φυσικῆς αὐτῆς δόξης τε καὶ διδασκαλίας καὶ ὡς τὰ πατρὶ μόνος σηματικῶν λόγων ἐπλήσμονες γεγονάσιν· οἷον ἐστὶ τὸ, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμῶν. ὅπως φησὶν ὁ κύριος, καὶ πατέρα ἑαυτὸν ἀναγορεύων, ἐδὲ τῶν τῆς ὑποστάσεως δυο φύσεις μιαν εἶναι (σαφηνίζων) ἀλλ' ὅτι τῷ πατρὶ ἐμφῆσαι ἀκριβῶς πέφυκε σῶζεν ὁ υἱὸς ἡ πατρὸς, τὴν καὶ πάντα ὁμοιότητα αὐτῆς ἐκ φύσεως ἀπομαξάμεν, καὶ ἀπαράλλακτος αἰκῶν τῶν πατρὸς τυχεύων, καὶ τῶν πῶτον περὶ ἐκλυπῶν χαρακτήρων ὅθεν καὶ τῶν τωκαδτα ποιεῖται· ἰδὲν Φιλίππου ἀφθόνως ὁ κύριος ἐμφανίζε· πρὸς ὃν λέγοντα, δείξον

Actione virtutum ac profectu, sed naturæ proprietatem sortitus est? Quamobrè unigenitus quidem Filius Patris firmam ac stabilem possidet Filiationem. Rationalium vero filiorum adoptione non natura illis competere, sed morum probitate & Dei beneficio parari, mutabilemque esse agnoscit Scriptura. Videntes enim filii Dei filias hominum, acceperunt sibi uxores, & quæ sequuntur. Et alibi: Filios genui & exaltavi, ipsi autem spreverunt me: Deum per Esaiam Prophetam dixisse accepimus. Plura cum possim dicere, fratres carissimi, consulto prætereo, quippe qui importunum esse ducam, Doctores qui nobiscum consentiunt, pluribus admonere. Ipsi enim è Deo docti estis: nec ignoratis, eam doctrinam quæ adversus Ecclesiasticam pietatem nuper caput extulit, Ebionis esse & Artem: nec aliud esse quàm imitationem Pauli Samosatensis Antiochiæ Episcopi, qui omnium ubique Episcoporum concilio ac iudicio ab Ecclesia remotus est. Cui succedens Lucianus, pluribus annis à communionem trium Episcoporum sese abjunct. Horum impietatis faciem cum huiusmodi, nuper nobis orti sunt Exucantii: occulta illorum germina, Arius scilicet & Achilles, & reliqua impiorum istis adherentium turba. Ac nescio quo modo ordinati in Syria tres Episcopi, illis consentiendo, eos ad peiora incitant. Quorum iudicium vestro examini reservetur. Qui salutis passionis & abjectionis atque exinanitionis, & paupertatis quam vocant, eorum denique omnium quæ Servator noster nostræ causæ suscepit, ad ceteras voces memoria retinentes, eas ad supremam æternamque illius Divinitatem referendam afferunt. Eorum autem verborum quæ naturalem ejus gloriam ac nobilitatem & apud Patrem mansionem designant, protus immemores sunt. Cujusmodi est illud: Ego & Pater unum sumus. Quod quidem Dominus dicit, non quo seipsum Patrem renuntiet, nec quo duas personas unam esse demonstrat: sed quoniam Patris Filii expressam Patris similitudinem exactissime servat, quippe qui omnimodam ejus similitudinem à natura impressam habeat, sicut imago Patris, nulla in re discrepans, & primitivi exemplaris expressa figura. Unde etiã Philippo tunc videre cupienti Dominus abunde demonstrat. Dicenti enim, Ostēde nobis,

Patrem, responder: Qui vidit me, vidit A
& Patrem. Quippe cum perpurissimū
& animatum speculum Divinæ imagi-
nis ipse conspiciatur Pater. Quibus si-
militudo est id quod Sancti dicunt in Psal-
mis. In lumine tuo videbimus lumen.
Quo circa qui honore afficit Filium, si-
mul honore afficit Patrem: & qui hono-
rant Patrem, honorat etiam Filium, &
quidem merito. Omne enim impium
verbum quod profertur in Filium, ad
personam Patris pertinet. Posthæc ve-
ro cui mirum videatur id quod scriptu-
rus sum, si calumnias ab illis confictas
adversus me & adversus religiosissimam
plebem exposuero. Nam qui Divinitatem
Filii Dei oppugnare aggressi sunt, B
nos quoque ingrato animo conviciis
appetere non verentur. Qui nec ullos
ex antiquis sibi comparari volunt: nec
eos quibus nos ab ineunte ætate magi-
stris usi sumus, ex æquari sibi patiuntur.
Sed nec ullum ex omnibus qui hodie
sunt collegæ nostri, ad mediocrem sci-
entiam pervenisse censent: Solos sapi-
entes ac nihil possidentes, solos dogma-
tum inventores se esse jactantes, sibiq;
folis ea revelata esse, quæ nemini un-
quam eorum qui sub cælo sunt in men-
tem venerint. O impiam arrogantiam!
O vesaniam immensam! O inanem glo-
riam, atrabile percitis convenientem!
O superbia Satanz, quæ sceleratis eo-
rum mentibus infedit. Non illis pudorem
incussit veterum Scripturarum
perspicuitas religiosa: nec collegarum
nostrorum consentiens de Christo do-
ctrina, audaciam eorum adversus illum
repressit. Quorum impietatem ne ipsi
quidem demones laturos sunt, quippe
qui cavent, ne quam adversus Filium
Dei impiam vocem emittant. Atque
hæc pro virili parte nunc a nobis dispu-
tata sunt, adversus eos qui in imperita
materia tanquam in pulvere volutati,
Christum impugnare aggressi sunt,
& nostram erga illum pietatem cal-
umnari instituerunt. Ajunt enim isti D
ineptiarum fabularum inventores, nos
qui impiam & nullo scripturarum tes-
timonio fultam blasphemiam, ex non
extantibus, averfamur, duo ingeni-
ta asserere. Duorum enim alterum
necessario esse dicendum affirmant im-
periti: aut illum ex non extantibus esse,
aut certe duo esse ingeni-
ta: nec intelligunt rudes atque ignari, mul-
tum interesse inter Patrem ingeni-
tum, & res ab illo creatas ex nihilo,

ἡμῶν τὸν πατέρα, λέγει' ὁ ἑωρακὸς ἐμὲ, ἐώ-
ρακε τὸν πατέρα' ὡς περ δι' ἐσόπτρου ἀκτι-
νώτε καὶ ἐμψύχε θείας εἰκόνος, αὐτὴ θεω-
ρεμὸς τὸ πατρὸς' ὡν ὁμοίον ἐν ψαλμοῖς
Ⓞ ἀγιώτατοι φασὶν ἐν τῷ φωνί σου ὁ ψό-
μεθα φῶς. διὸ δὴ καὶ ὁ πῦρ τὸν ἵόν, πρῶ-
τὸν πατέρα, καὶ εἰκότως. πάντα γὰρ ἀσεβῆς
φωνὴ εἰς τὸν ἵόν λέγει αὐτὸν τολμωμῆν, εἰς
τὸν πατέρα τὴν ἀναφορὴν ἔχει' καὶ ἡ λοι-
πὸν ἐπὶ θαυμασὸν ὁ μέλλω γραφῆν ἀγα-
πήσι, εἰ τὰς κατ' ἐμᾶ ψυδαῖς διαβολὰς
καὶ Ἐδισέβεις ἀτε ἡμῶν λαὸς ἐκλήσομαι Ⓞ
γὰρ κτ' ἡ θεότης Ⓞ Ἐ ἡς τὸ θεὸς ὡς ἀλάξάμε-
νοι, εἰδὲ τὰς κατ' ἡμῶν ἀχαρείους παρονί-
ας ὡς αἰετῶν) λέγειν' οἱ εἰδὲ τῶν δευχάων
πνᾶς συκρεῖν ἐαυτοῖς ἀξίωσιν, εἰδὲ οἱς ἡ-
μεῖς ἐκ παιδῶν ὠμιλήσαμεν διδασκά-
λοις, ἔξιστάται ἀνεχονταὶ ἀλλ' εἰδὲ
τῶν νῦν πανταχῶ συλλειτουργῶν τινὰ εἰς
μέτρον θείας ἠγέονται μόνου θεοῦ καὶ
ἀκτῆμονες καὶ δογματῶν διρεταὶ λέγον-
τες εἶναι, καὶ ἀσοῖς ἀποκαλύφθαι μόν-
οις, ἀπὲ εἰδὲ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐτέρω
πέφυκεν εἰδῆν εἰς ἐνοίαν. ὡ ἀνοσίε τυ-
φε καὶ ἀμέτερε μαρίας, ἡ μελαγχολικῆς
ἡρμοσμένης δόξης κενῆς, καὶ Ὁρατικῆς φρο-
νηματῶ, εἰς τὰς ἀνοσίε αὐτῶν ψυχὰς
ἀποκυρώσασιν Ⓞ. Ἐ καλῆδῶσιν ἀνοσῶν ἡ τῶν
δευχάων γραφῶν φιλόθεος Ὁρατικῆ. εἰδὲ
ἡ τῶν συλλειτουργῶν σύμφων Ⓞ ὡς χεῖρ
διλάβεια, τὴν κατ' αὐτὴ θρασυτήτα αὐ-
τῶν ἡμαῶσεν ὡν εἰδὲ τὰ δαιμόνια τῆς ἀνο-
σιεργίας ἀνέξε), φωνὴν βλάσφημον κα-
τὰ τὸ ἡς τὸ θεὸς εἶπεν φυλαχόμενα.
ταῦτα μὲν ἐν ἡμῶν κατὰ τὴν παρεῶσαν
δύναμιν ἐπαποεῖδω, πρὸς ὅδῳ ἀπαι-
δεύτω ὑλῆ κτ' τὸ χεῖρ κονισαμῶν, καὶ
τὴν εἰς αὐτὸν ἐσέβειαν ἡμῶν συκοφαντικῶν
πρὸς θεμῶν. φασὶ γὰρ ἡμᾶς Ⓞ φλη-
νάφον ἐφθερεταὶ μύθων, ἀποσεφομένους
τὴν ἔξ ὅσων ὄντων ἀσεβῆ καὶ ἀγραφον κα-
τὰ χεῖρ βλασφημῶν, ἀγνήτητα διδάσκων
δύο· δύοῦν θεατρῶν λέγοντες δεῖν εἶναι Ⓞ
ἀπαιδεύτοι, ἡ ἔξ ὅσων ὄντων αὐτὸν εἶναι φρο-
νεῖν, ἡ πάντως ἀγνήτητα λέγειν δύο· ἀγνοῦ-
τες Ⓞ ἀνάσκητοι, ὡς μακρὸν ἀν εἶη μετα-
ξὺ πατρὸς ἀγνήτες, καὶ τῶν κτισθέντων
ἰω'

ἴσῳ αὐτῷ ἔξ ὅσων ὄντων, λογικῶν τε καὶ ἀλό-
γων. ὡν μεσιθύσσα φύσις μονογενῆς, δι' ἧς
τὰ ὅλα ἔξ ἐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ πατήρ (θεὸς λό-
γος. ἢ ἔξ αὐτοῦ τῆς ὁμοιοῦς πατρὸς γενένη). ὡς
καὶ αὐτὸς περὶ διεμαρτύρητο λέγων ὁ κύριος, ὁ
ἀγαπῶν τὸν πατέρα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν υἱὸν τὸν
γεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ὡς ἡμεῖς ἔτι πρὸς
ἐπίσκοπον, ὡς τῇ δόξασιν ἐκκλησίᾳ δοκεῖ,
εἰς μόνον ἀγέννητον πατέρα, ἔδνα τὸ εἶναι
αὐτῷ τὸν αἰώνιον ἔχοντα, ἀπεριπέττον τε καὶ ἀναλ-
οίωτον, αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον-
τα, ἔτε παροπλίω, ἔτε μείωσιν ἰσοπέδοι
ἄνθρωποι. νόμος καὶ ἀποστόλων ἐναγγελίῶν δο-
τῆρα, πατριάρχων ἐ δόξασιν καὶ ἀπείρων
ἀγίων κύριον. καὶ εἰς ἓνα κύριον ἰσοπέδον,
τὸν υἱὸν θεοῦ τὸν μονογενῆ, γεννηθέντα ἐκ ἐκ
σῆμῃ ὄντος, ἀλλ' ἐκ τῆς ὄντος πατρὸς, ἐ κα-
τὰ τὰς τῶν σωμάτων ὁμοιότητος, ταῖς το-
μαῖς ἢ ταῖς ἐκ διαμέσεων διαφοραῖς, ὡς περὶ
σαβελλίω καὶ βαλεθίω δοκεῖ. ἀλλ' ἀρρη-
τως καὶ ἀνεκδιηγήτως, καὶ τὸν εἰπόντα, ὡς
ἀνωτέρω παρεθήκαμεν, τὴν ἡμεῖς αὐτῷ πρὸς
διηγήσει. τῆς ὑποστάσεως αὐτῷ πάση τῇ
ἡμεῖς φύσιν ἀπεριέργασε τυχευόμενος, κα-
θὼς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀπεριέργαστος ἐστὶν, διὰ
τὸ χωρεῖν τὴν τῶν λογικῶν φύσιν, τῆς πα-
τριάρχης θεογονίας τὴν εἰδῆσιν. ἀπερὶ ἐ παρ'
ἡμῶν δὲ μαθεῖν ἀνδρας τῶν τῆς ἀληθείας
πρόματι κινεμένους, ὑπηρέτας ἡμῶν καὶ
τῆς φθασάσης χριστῷ ὡς τῆς φωνῆς καὶ
διδασκασίας. ἔδεις οὐδὲ τίς ἐστὶν ὁ πατὴρ, εἰ
μὴ ὁ υἱός. καὶ ἔδεις οὐδὲ τίς ἐστὶν ὁ υἱός, εἰ
μὴ ὁ πατὴρ ἀπεριπέττον τῶν καὶ ἀναλ-
οίωτον ὡς τὸν πατέρα, ἀπερὶ δὲ, καὶ τέ-
λειον υἱόν, ἐμφερεῖ τῶν πατρὶ μεμαθήκα-
μεν, μόνον τῶν ἀληθῶν λειτουργῶν ἐκεί-
νους. εἰκὼν γὰρ ἐστὶν ἀπικεῖσθαι καὶ ἀπα-
ράλληλα τῶν πατρὸς. πάντων γέννησιν τὴν
εἰκόνα πληρῆ, δι' ὧν ἢ μείζων ἐμφερεῖα δῆ-
λον, ὡς αὐτὸς ἐπαίδευσεν ὁ κύριος. ὁ πατὴρ
μα, λέγων, μείζων με ἐστίν. καὶ κατὰ τὸ
καὶ τὸ αἰεὶ εἶναι τὸν υἱὸν ἐκ τῆς πατρὸς πρὸς
ἐπίσκοπον. ἀπαύγασμα γὰρ ἐστὶ τῆς δό-
ξης, καὶ χαράκις τῆς πατριάρχης ὑποστά-
σεως. ἀλλὰ μὴ τις τὸ αἰεὶ πρὸς ὑπόνοιαν
ἀληθῆς λαμβανέτω, ὡς οἰοῖται τὰ ψυχῆς
αἰσθηθῆναι ὑπερηφάνοι. ἔτε γὰρ τὸ λέγει, ἔτε

A tam rationales, quam rationis exper-
tes. Inter quæ duo medium obtinens
unigenita natura Dei Verbi, per quam
Pater universa condidit ex nihilo, ex
ipso vero Patri progenita est. Sicut
ipse Dominus quodam loco testatus
est his verbis; Qui diligit Patrem, dili-
git etiam Filium qui ex eo genitus est.
De quibus nos ita credimus, quemad-
modum Apostolica sentit Ecclesia: In
unū ingenitum Patrem, qui à nullo cau-
sam habet essentiæ suæ: nec conversio-
ni obnoxium nec mutationi: qui sem-
per eodem modo se habet: nec profe-
ctum nec diminutionem admittit: qui
legem & Prophetas & Evangelia nobis
dedit: qui Dominus est Patriarcha-
rum & Apostolorum, Sanctorumq; o-
mnium. Et in unum Dominum Jesum
Christum, Filium Dei unigenitum:
non ex nihilo genitum, sed ex eo qui
Pater est; non corporum more, per
incisiones aut defluxus divisionum,
quemadmodum Sabellio videtur &
Valentino: sed inexplicabili & in-
enarrabili quodam modo, juxta Pro-
phetæ verba, quæ supra retulimus: Ge-
nerationem ejus quis enarrabit: Quip-
pe cum ejus subsistentiam nulla mor-
talis natura perveſtigare possit, sicut
nec Pater ab ullo investigari potest,
propterea quod rationalis natura mo-
dum divinæ illius ex Patre generatio-
nis percipere haudquaquam valet. Ve-
rum homines qui Spiritu veritatis mo-
ventur, non opus habent ista à se di-
scere, cum auribus nostris insonent
verba jam olim à Christo hac de re pro-
lata, nosque ita doceant: Nemo novit
Patrem nisi Filius, & nemo novit quis
sit Filius nisi Pater. Hunc conversionis
ac mutationis expertem perinde ac Pa-
trem, nullius egentem, & perfectum
Filius Patrisque similem esse didici-
mus, hoc solo inferiorem Patre, quod
ingenitus non est. Est enim imago
Patris exactissima & in nullo discre-
pans. Quippe liquet eum imaginem
esse plene omnia continentem, quibus
maxima similitudo declaratur, sicut
ipse Dominus docuit, cum ait: Pater
major me est. Et secundum hoc Filium
è Patre semper existere credimus. Est
enim splendor Paternæ gloriæ, & figu-
ra substantiæ ejus. Sed nemo eam vo-
cem, Semper, ad suspicionem trahat
ingeniti, sicut existimant ii qui sensus
animi occæcatos habent. Nam nec
verbum erat, nec semper, nec ante

secula idem est quod ingenitum. Sed neq; aliud ullum vocabulum humana mens comminisci potest, quod significet ingenitum. Atque ita vos intelligere credo, vestroq; in omnibus recto consilio ac proposito confido, quandoquidem hæc verba nullatenus ingenitum significant. Etenim hæc verba nihil aliud videntur esse quam temporis productio: sed Divinitatem, & quasi antiquitatem Unigeniti pro dignitate exprimere non possunt: à sanctis autem viris prolata sunt, dum singuli hoc mysterium pro captu suo nituntur exprimere, veniam petentes ab auditoribus, cum iusta ac probabili excusatione dicendo; huc usque pertigimus. Quod si qui sunt qui ab ore mortali vocem aliquam expectent præstantiorem humano sensu captuque, abolita esse, dicentes; ea quæ ipsis ex parte sunt cognita; longe profecto inferius est illorum spe atq; expectatione verbum erat & semper, & ante secula. Et quidquid tandem prolatum fuerit, non idem est cum Ingenito. Itaq; Patri quidem ingenito propriam dignitatem servare oportet, nullam eum habere existentie suæ causam profitendo. Filio vero competens honor tribuendus est, principio carentem ex Patre generationem ei assignando, cultumque ei sicut diximus exhibendo: ita ut tantummodo, erat, & semper, & ante secula, pie ac religiose de illo prædicemus: Divinitatem quidem ejus nequam rejicientes; sed imagini atque exemplari Patris respondentem in omnibus similitudinem ei adscribentes. Solum vero ingenitum, Patris proprium esse dicamus, cum & ipse Servator dixerit, Pater major me est. Præter hanc autem piam de Patre & Filio sententiam, unum insuper Spiritum sanctum, ut divinæ Scripturæ nos docent, confitemur, qui & sanctos homines veteris Testamenti, & divinos doctores ejus quod novum appellatur, innovavit. Unam præterea ac solam Catholicam, Apostolicam Ecclesiam: quæ semper quidem inexpugnabilis est, licet universus orbis eam oppugnet: victrix una est omnis impiæ factionis hæreticorum qui adversus ipsam confurgunt. Quippe sponsus illius, animos nostros confirmavit his verbis: Confidite, ego vici mundum. Ad hæc novimus resurrectionem mortuorum, cujus primitiæ fuit Dominus noster Jesus

τὸ αἰετέτο πρὸ αἰῶνων, ταυτὸν ἐστὶ τῷ ἀγγε-
νήτω. ἀλλ' ἐδ' ὅτι ἐν ἀνθρώπων ἐνοια ὀνο-
μαλοποιῆσαι ἀπεδάσθη, δηλοῖ τὸ ἀγέννητον.
ὡς καὶ ὑμᾶς ἔως ἐκδέχεσθε πισθῶ, καὶ τε-
θάρρηκα τῇ περὶ πάντων ὑμῶν ὀρθῇ περὶ ἐ-
σθ, καὶ μὴ δὲνα τρέπον τέτων τῇ ὀνομάτων
τὸ ἀγέννητον δηλέην. ἔοικε γὰρ οἰονεὶ χρόνων
εἶναι παρέκλισις ταυτὰ τὰ ὀνόματα, τὴν μέν-
τοι καὶ ἀξίαν τῆ μονογενῆς θεότητα, καὶ οἶον
δεχαιότητα σημαίνην μὴ διωάμδρα. τῇ δ'
B ἀγίων ἀνδρῶν ὡς δύνამις ἐκάστω ἐμφανίσαι
τὸ μυστήριον βιαζομένων, καὶ συζητήσω αἰ-
τέτην περὶ τῶν ἀεραίων δι' εὐλόγησ ἀπολο-
γίας, διὰ τὸ λέγειν εἰς ἀεὶ φθάσαμην. εἰ δὲ π
περὶ τὸ ἀνθρώπων, διὰ χελεων φθέγμα
μεῖζον πρὸσδοκῶσιν οἱ ἀνδρες, τὰ ἐν μέρεσ
αὐτοῖς γινωσκόμενα καλαργεῖσθ λέγοντες, δη-
λον ὅτι πολὺ τῆ ἐλπίζομενα λείπειαι τὸ λῶν
τὸ αἰεὶ καὶ τὸ πρὸ αἰῶνων, ὅπερ δ' ἀν' ἡ. εἰς ἐστ
ταυτὸν τῷ ἀγγενήτω. ἐκεῖν τῷ μὲν ἀγγενήτω
πάλει, οἰκείον ἀξίωμα φυλακίον, μὴ δὲ να
τῆ εἶναι αὐτὰ τὸν αἰτίον λέγοντας. τῷ δ' ἡ
τὴν ἀρμύζουσαν τιμὴν δόπου ἐμήειν, τὴν ἀναε-
C χον αὐτῶν περὶ τῆ πατρὸς γέννησιν ἀναλιδέν-
τας, καὶ ὡς ἐφθάσαμην αὐτὰ σέβας ἀπονέ-
μοιες, μόνον εὐσεβῶς καὶ εὐφήμως τὸ λῶν καὶ τὸ
αἰεὶ καὶ τὸ πρὸ αἰῶνων λέγοντες ἐπ' αὐτῶ. τὴν
μέντοι θεότητα αὐτῶ μὴ περὶ ἀεὶ μὲντοι, ἀλλὰ
τῇ εἰκόνι καὶ τῷ χαρακίτηι τῆ πατρὸς ἀπη-
κελεωμένω ἐμφερεται καὶ πάντα ἀναλιδέν-
τες. τὸ δ' ἀγέννητον τῷ πατρὶ μόνον ἰδίωμα
παρεῖναι δὲ ὁξάζοντες, αἰτε δὴ καὶ αὐτῶ φά-
σκοντες τῆ σωτήρησ, ὁ πατήρ με μείζων με
ἐστὶ. περὶ δ' τῆ εὐσεβεί ταυτῆ περὶ πατρὸς ἐξ
ἡσ δόξη καθ' ὡς ἡμᾶς αἰθεῖαι γραφαὶ διδασ-
D σκασιν, ἐν πιδύμα ἄγιον ὁμολογῆμην, τὸ
καμίσαι τῆσ τε τῆσ παλαιῆσ διαθήκησ ἀ-
γίης ἀνθρώπων, καὶ τῆσ χερμαλίζουσησ
καμῆσ παιδ δ' ἰσθεῖσ. μίαν καὶ μόνω καθολ-
λικῶ, τὴν ἀποστολικῶ ἐκκλησίαν. ἀκαθαι-
εῖτον μὲν αἰεὶ, καὶ πᾶσ ὁ κόσμος αὐτῆ πολεμῆν
βελεδῆ. νικηφόρη δ' πάσης τῆσ τῶν ἑτερο-
δόξων ἀσεβῆσ ἐπαναστάσεωσ, εὐθαρσείσ
ἡμᾶσ καλασθ' ἀσάλοσ τὸ οἰκοδεσπότῆσ ἀυ-
τῆσ, διὰ τῆ βοαν. θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν
κόσμον. καὶ τῆτον τὴν ἐν νεκραῖν ἀνάστασιν οἰ-
δαμην, ἡσ ἀπαρχῆ γέγονεν ὁ κύριος ἡμῶν

ἰησοῦς χριστός, σῶμα Φορέσας ἀληθῶς καὶ ἐδο-
κῆς, ἐκ τῆ θεοτοκίας, Ἐπισημεία τῶν
αἰώνων εἰς ἀβέτησον ἀμαρτίας Ἐπιδημήσας πᾶ-
σιν γένει τῶν ἀνθρώπων, σαυρωθεὶς καὶ δολοφονηθεὶς,
ἀλλ' ἐδὴ ταῦτα τῆ εὐαγγελιστοῦ ἡρώδου γε-
νημένος ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἀναληφθεὶς ἐν ἐ-
ρανοῖς, καὶ ἠμέρος ἐν δεξιᾷ τῆ μεγαλωσύνης.
Ταῦτα ἐκ μέγας ἐνεχάραξα τῆ ἐπιστολῆς, τὸ
καθ' ἕκαστον ἐπ' ἀκριβείας γράφειν, Φορικὸν
ὡς ἐφύω, ἐναυνομίαις, διὰ τὸ μὴ ἵ τὴν ἰεραὴν
ὑμῶν ταῦτα λεληθῆναι σπερδῆν. ταῦτα διδά-
σκουμεν, ταῦτα κηρύττουμεν, ταῦτα τῆ ἐκκλη-
σίας τῆ δολοφονίας δόματα, ὑπερ ὧν καὶ ἀπο-
θνήσκουμεν, τῆ ἐξόμωσιν ἀπὸ εἰσαζομένων ἡρώδου
πεφρονηκότες, εἰ καὶ διὰ ἑσάσανων ἀνακλάσει,
τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδα μὴ ἀποσπερόμενοι. ὧν
ἐναντίοι χυρόμενοι οἱ ἀμφὶ τὸν ἀρειον καὶ ἀχιλ-
λάν καὶ οἱ τῆς ἀληθείας σὺν αὐτοῖς πολέμιοι, ἀ-
πεώδησαν τῆ ἐκκλησίας, ἀλλότριον χυρόμενοι
τῆ εὐσεβείας ἡμῶν διδασκαλίας, καὶ τὸν μακά-
ριον παῦλον λέγοντα. εἰς ὑμᾶς ἐναγγελίαν
παρ' ὃ παρελάσει, ἀναθεμα εἰς ὡκάν' ἄγγελος
ἐξ ἑρανοῦ εἶναι πρὸς ὡκάν' (ἀλλὰ καὶ εἰ τις ἐτε-
ροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται τοῖς ὑγαί-
νεσι λόγοις τοῖς ἑκκενῆ ἡμῶν ἰησοῦς χριστός, ἑ τῆ
καὶ εὐσεβείαν διδασκαλία, τῆ ἐφύω, μὴδὲν
ἐπιστάμενος, ἑ τὰ ἐξῆς. τέτρες ἐν ἀναθεματι-
σθέντας δὸ τῆ ἀδελφότητος, μὴδὲ ὑμῶν δε-
χέσθω, μὴ ἵ ἀνεχέσθω τῶν λεγομένων ἡ γρα-
φομένων ὑπ' αὐτῶν. πάντα γὰρ οἱ γόνιες ψυ-
δόνται, ἀληθείαν καὶ μὴ λαλήσονται. περὶ ἐρχομένη
γὰρ πάλαι, ἀδὲν ἑτερον σπερδ' ἀξύντες, ἡ πᾶσι τῆ
Φιλίας προσημαίνε τῆ εἰρήνης ὀνομαζέ, δι'
ὑποκρίσεως ἑ κολακείας γράμματα διδόναι
καὶ λαμβάνειν, πρὸς τὸ πλανᾶν διὰ τέτων τὰ
ὑπ' αὐτῶν ἡπασημένα ὀλίγα γυναικάρια, σε-
σορμένα ἀμαρτίας, καὶ τὰ ἐξῆς. τέτρες ἐν
σέν τὰ τοσαῦτα καὶ χριστὸς τολμήσαντας σέν
τὸν χριστιανισμόν τέτο μὴ δημοσίᾳ διασύ-
ραίνε, ἑ τὸ ἵ ἐπὶ δικαστηρίων ἐπιδεικνύειν Φι-
λοφίμενες, σέν διωγμὸν ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ τὸ
ὅσον ἐπ' αὐτοῖς ἐπεγείραντας, σέν τὸ ἀρρήτον
μυστήριον τῆς χριστῆς ἡρώδους ἐκνεύσαντας,
τέτρες ἀποσραφέντες ἀγαπητοὶ καὶ μόνυχοι
ἀδελφοί, σύμψυχοι γίνεσθαι τῆ ματιώδους
αὐτῶν τολμης, καθ' ὁμοιότητα τῶν ἀγανακ-
τησάντων συλλείβεργων ἡμῶν, καὶ ἐπισειλάτων

A Christus, qui carnem revera gestavit,
non sola specie, sumptam ex Maria
Deipara, qui in fine seculorum, ut pec-
catum tolleret, ad humanum genus
advenit, crucique fixus & mortuus est;
nec tamen idcirco divinitatis suæ de-
trimentum sensit: suscitatus ex mor-
tuis, assumptus in cœlum, sedensq; ad
dexteram majestatis. Hæc ex parte
perscripti in hac epistola, singula accu-
rate persequi importunum arbitratus,
ut antea dixi, eo quod religiosam ve-
stram diligentiam non lateant. Hæc
B docemus, hæc prædicamus. Hæc sunt
Apostolica Ecclesie dogmata, pro qui-
bus mortem quoque libenter oppeti-
mus: parvi facientes eos qui nos ista
negare compellunt, spemque in iis po-
sitam non abjicientes, licet isti tor-
mentis adhibitis vim afferant. Qui-
bus adversantes Arius & Achilles, &
qui cum illis sunt hostes veritatis, Ec-
clesia expulsi sunt, utpote alieni à no-
stra pia doctrina, juxta beatum Pau-
lum, qui ait: Si quis vobis evangeliza-
verit præter id quod accepistis, ana-
thema sit, licet Angelum de cœlo se-
esse simulet. Sed &, Si quis aliud do-
ceat & non acquiescat sacris sermoni-
C bus Domini nostri Jesu Christi, & ei
quæ secundum pietatem est doctri-
næ, is infatur nihil sciens: & quæ se-
quuntur. Hos igitur ab universis fra-
tribus anathematizatos nemo vestrum
suscipiat, nec ea quæ ab illis aut di-
cuntur aut scribuntur admittat. O-
mnia enim mentiuntur præstigiato-
res, nec veritatem unquam loquentur.
Circumeunt siquidem civitates, nihil
aliud molientes, quam ut amicitie
specie, & sub nomine pacis, per simu-
lationem & blanditias dent litteras
atque accipiant; quibus mulierculas
paucas ab ipsis deceptas & peccatis
D onustas in errorem inducant; & cæte-
ra. Hos ergo qui tot ac tanta ausi sunt
contra Christum; qui Christianam re-
ligionem partim irriserunt publicè,
partim in judiciis traducere ac denota-
re student: qui pacis tempore per-
secutionem adversus nos quantum in
ipsis est, excitarunt: qui ineffabile my-
sterium generationis Christi enerva-
runt: hos inquam averfantes, charis-
simi atque unanimis fratres, suffraga-
mini nobis adversus furiosam illorum
audaciam, perinde ac collegæ nostri,
qui indignati sunt & nobis epistolas
scripserunt adversus illos, & tomo

nostro subscripserunt. Quæ etiam ad A
vos misi per filium meum Apionem
diaconum, partim ex universa Ægy-
pto ac Thebaide, partim ex Libya ac
Pentapoli: item ex Syria, Lycia, Pam-
phylia, Asia, Cappadocia aliisque fini-
tis provinciis. Quorum exemplo à
vobis quoque litteras me accepturum
esse confido. Nam cum multa à me
præfida comparata sint ad sanandos
eos qui læsi sunt, tum illud præcipue re-
medium excogitatum est ad curan-
dam multitudinem quæ ab illis dece-
pta est, ut collegarum nostrorum con-
sentui obtemperent, & per hoc ad pen-
itentiam redire festinent. Salute B
vos invicem una cum fratribus qui vo-
biscum sunt. Opto vos in Domino
valere Dilectissimi; meque ex vestra in
Christum pietate fructum percipere.
Porro hæreticorum qui anathemate
damnati fuerunt hæc sunt nomina. Ex
Presbyteris quidem Arius; ex Diaco-
nis vero, Achilles, Euzoius, Aithalas,
Lucius, Sarmates, Julius, Mena, Arius
alter, & Helladius. His confona scri-
psit ad Philogonium Antiochenis Ec-
clesiæ Antistitem, & ad Eustathium qui
tunc temporis Berrhoënsis regebat
Ecclesiam, & ad alios, quotquot Apo-
stolicæ doctrinæ defensores erant. Sed
neq; Arius quiescere sustinuit. Nam C
ipse scripsit ad illos quos idem fecum
sentire existimabat. Porro nihil falso
adversus illum à divino Alexandro
scriptum esse, ipse Arius testatur in li-
teris ad Eusebium Nicomediensem.
Quas quidem huic historiæ idcirco in-
feram, ut impietatis illius confortes
nescientibus demonstrarem.

CAP. V.

Epistola Arii ad Eusebium Nicomediensem
Episcopum.

DOMINO desideratissimo, vi-
ro Dei, fidei, orthodoxo Euse-
bio, Arius qui injustè persecutionem
patitur ab Alexandro Papa ob victri-
cem omnium veritatem, quam tu
quoque defendis, in Domino salutem.
Cum pater meus Ammonius Nico-
mediam pergeret, officii mei esse ju-
dicavi, ut te per illum salutarem: si-
mulque ut in vitam tibi charitatem &
dilectionem, quæ fratres propter
Deum & Christum ejus prosequeris,
admonerem, quam vehementer nos
oppugnet ac persequatur, omnemque

μοι καὶ αὐτῶν, ἔ τὸ τόμῳ συνπογραφήσαν-
των. ἀ καὶ διεπεμψάμην ὑμῖν διὰ τῆς υἱοῦ
ἀπίωνος τῆς διακόνου, τῆτο μὲν πάσης αἰγύ-
πτου ἔ θεβαίδου. τῆτο ἢ λιβύης τῆς καὶ πεντα-
πόλεως, καὶ συρίας, καὶ ἐτι λυκίας ἔ παμφυ-
λίας, ἀσίας, καππαδοκίας, καὶ τῶν ἄλλων
περιχώρων. ὧν καὶ ὁμοιότητα, καὶ παρ' ὑμῶν
δέξαοις πέποιθα. πολλῶν γὰρ μοι βοήθη-
μάτων πρὸς τὴν βλαβείας πεπορισμένων,
καὶ τῆτο εὐρησαι λυσιφάρμακον τῆ ἰσῶ αὐτῶν
ἀπαληθύνος λαῶ, πειδομένων καὶ ταῖς τῶν
συλλειργῶν ἡμῶν συγκαταθέσει, εἰς
μελιάνοιαν διὰ τῆτε ἐρχοῦς περὶ ἀρῶν
ἀσπασαθῆ ἀλλήλους σὺ τῆ παρ' ὑμῶν ἀ-
δελφότητι. ἐρρώοις ὑμᾶς ἐν κυρίῳ εὐχομαι
ἀγαπήσει. οὐαίμην ὑμῶν τῆς φιλοχρείας
ψυχῆς. εἰσι ἢ οἱ ἀναθεματισθέντες αἰρεσιώ-
ται, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὲν, ἀρειου. ἀπὸ δια-
κόνων ἢ, ἀχιλλᾶς, ἐξωίου, ἀειθαλῆς, λῆ-
κιου, σαρμάτης, ἰβλίου, μνηᾶς, ἀρειος ἑτε-
ρου, καὶ ἑλλαδίου. σωωδὰ τῆτοις ἐπίσειε
καὶ φιλογονίῳ τῶ τῆς ἀνισοχέων ἐκκλησίας
περὶ εὐδῶ, καὶ εὐσαδῶ τῶ τνικαῦτα τὴν βερ-
ροῖων ἰθύνην πεπισθυμένῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις
ὅσοι τῶν ἀποστολικῶν ἦσαν δογμάτων σωή-
γοροι. ἀλλ' ἐδὲ ὁ ἀρειος ἠσυχίαν ἀγῆν ἠέ-
χευ. ἔγραψεν ἢ καὶ αὐτὸς περὶ ἐκείνης, ἐς
ὁμόφροντας ἔχῆν ἠγῆσει. ὅτι ἢ ἐδὲν ψευδῆς
καὶ ἀπὸ ἔγραψεν ὁ θεῖος ἀλεξάνδρου, αὐτὸς
ἀρειος ἐν τοῖς περὶ εὐσέβειον τὸν νικομηδείας
μεμαρτύρηκε γεράμμασι ἐν τῆσῳ ἢ καὶ ταύ-
τῳ τῆ συγγραφῆ, ἧα καὶ οὐδὲ κοινῶς τῆς
ἀσεβείας, δῆλος τοῖς ἀγνοοῦσι ποιῆσω.

Κεφ. ε'.

Ἀρειὸς ἐπιστολὴ πρὸς εὐσέβιον τὸν νικομηδείας ἐπίσκοπον.

ΚΥΡΙῳ ποθεινῶτα, ἀνθρώπῳ θεῶ πι-
στῶ, ὀρθοδόξῳ εὐσεβῶ, ἀρειος ὁ διακό-
μος ὑπὸ ἀλεξάνδρου τῆ πάπα ἀδικῶς
διὰ τὴν πάντα νικῶσαν ἀλήθειαν, ἧς καὶ σὺ
ὑπερασπίζεις, ἐν κυρίῳ χαίρειν. τῆ παρῶς με
ἀμμονίῳ ἐρχομένῳ εἰς τὴν νικομηδείαν, εὐ-
λογον ὀφειλόμην ἐφῆμι περὶ σαγορδοῦσαι
σε δι' αὐτῆ. ὁμῶς τελατμήσαι τὴν ἐμφυτον
σε ἀγάπῳ καὶ διάθεσει, ἡ ἔχῆς εἰς οὐδὲ
ἀδελφῆς διὰ τὸν θεὸν καὶ τὸν χριστὸν αὐτῆ,
ὅτι μεγάλως ἡμᾶς ἐκπορθεῖ καὶ ἐκδιώκε, καὶ